

Posudek bakalářské práce Kateřiny Opletalové
Fonetická analýza politického diskurzu francouzských prezidentských kandidátů v r. 2012
(Ústav románských studií, FF UK v Praze, 2014, 57 pp. + 12 pp. příloh)

Obsah

Tématem bakalářské práce je fonostylistika francouzského politického diskurzu. V teoretické části se autorka věnuje dvěma oblastem, na jejichž průsečíku leží předmět jejího zájmu: politickému diskurzu a fonostylistické stratifikaci současné francouzštiny. Pokud jde o druhou oblast, vymezuje v ní – ve shodě s dostupnou literaturou – tři hlavní jevy se stylotvorným potenciálem: liaison, e caduc a accent d'insistance. Popis těchto jevů je založen převážně na normativním přístupu, který je běžný v dostupných příručkách francouzské fonetiky. Kromě nich zmiňuje autorka také některé další jevy, které charakterizují současnou francouzštinu a mohou mít fonostylistickou platnost (str. 28), avšak uvádí, že je v analyzovaných projevech „nezaznamenala ve větší míře“, a proto se jim nebude věnovat (ač je částečně zahrnuje do oddílu *Chybovost*).

Materiálem studovaným v empirické části jsou krátké předvolební klipy čtyř neúspěšnějších prezidentských kandidátů ve volbách v r. 2012, kteří reprezentují celou šíři politického spektra. Na transkribovaných textech projevů sleduje autorka dodržování výslovnostní normy (v zásadě neutrálního stylu) u liaison a e caduc, aby ověřila, zda výslovnostní styl naznačuje zaměření na cílovou skupinu voličů. Ač se tato hypotéza jako celek nepotvrdila (např. projev Marine Le Penové, jejíž stranu volí relativně nejméně vzdělaní lidé, vykazuje u obou sledovaných jevů největší pečlivost), přinesla analýza zajímavý pohled na celkovou úroveň tohoto typu politického diskurzu a jeho variabilitu.

Téma

Na důležitost fonetické složky v politicko-mediálním diskurzu upozorňuje řada autorů, avšak empirické (a zejména statisticky podložené) studie k tomuto problému chybějí. Předkládaná bakalářská práce – byť představuje jen drobnou sondu – tedy svým tématem směřuje do nepříliš probádané oblasti.

Struktura práce

Práce má v zásadě přehlednou strukturu. Pouze oddíl 1.2 *Výzkumné otázky* by bylo vhodnější zařadit na začátek empirické části. V empirické části není jasné, proč se po analýze projevu jednotlivých kandidátů (oddíly 3.3 – 3.6) v souhrnném oddílu 3.7 objevují nová témata, o nichž zatím nebyla řeč (accent d'insistance a chybovost). V závěru není třeba znovu přebírat graf č. 1 (struktura voličské skupiny).

Empirická část

I přes řadu omezení (malý vzorek, ne zcela jednoduché vyvození „referenční podoby“ projevu z pravidel probraných v teoretické části, využití jen dvou hlavních fonostylistických ukazatelů) lze empirickou část považovat za přínosnou: autorka využila znalosti získané při studiu, osvojila si poslechové a transkripční dovednosti, na zvolený vzorek aplikovala teoretické poznatky a ověřila formulovanou hypotézu. V závěru práce nechybí potřebný odstup, není v něm však přítomna explicitnější zmínka o tom, že politický diskurz působí na voliče jako celek, včetně lexikální, prozodické a nonverbální složky, což může vysvětlit mj. paradoxní výsledek zaznamenaný u M. Le Penové.

Konkrétní poznámky k textu:

- Str. 13: Pod pojmem „paramètre temporel“ nerozumí A. Bardiaux frekvenci fonetických jevů, ale časové členění promluvy (které spolu s dále jmenovanou melodií a prominencemi patří mezi prozodické rysy).
- Str. 24: Formulace „mluvčí by si měl uvědomovat“ je laděná didakticky a do deskriptivní studie zaměřené na rodilé mluvčí nepatří.

- Str. 26: Jako jeden z fonetických příznaků francouzského přízvuku je uvedeno „samohláska je lehce výraznější“. Míněno je ale „má větší intenzitu / je hlasitější“. „Výraznost“ je percepční komplex, který může zahrnovat i dloužení a melodii.
- Str. 27: U *accent affectif* je uvedena fonetická realizace, u *accent intellectuel* nikoli.
- Str. 32: F. Mitterrand nebyl prvním socialistickým prezidentem *Francie*, ale prvním socialistickým prezidentem *5. republiky*.
- Str. 32: Bylo by možné zamyslet se nad důvodem, proč se v projevu F. Hollanda vyskytují jen tři liaisons?
- Str. 36: Vázání v *les plus exposés* je povinné, ne fakultativní.
- Str. 39: Ve spojení *leurs immenses bénéfices* není *leurs* zájmeno, ale determinant.
- Str. 40: Transkripce slova *aérien* je chybná.
- Str. 43: Větší množství chyb v seznamu dokladů: *notre intelligence, avec eux, trente ans, par an, une augmentation* nejsou případy liaison, ale *enchaînement*, *quand* není příslovce, *expliquent* není podstatné jméno.
- Str. 50: Asimilace znělosti ve spojení *de surmonter* není chybná – je automatická, pokud se nerealizuje *e caduc*.
- Str. 51: „Ze čtyř studovaných projevů je výslovnost Marine Le Penové nejkultivovanější.“ Tvrzení je nevhodnou generalizací – projev lze považovat za nejkultivovanější v mezích sledovaných jevů, nikoli celkově.
- Str. 58 a dále: Občasné chyby ve fonetických symbolech, které jsou ale vzhledem k náročnosti transkripce pochopitelné.

Formální stránka

Před symbolem procent se v češtině píše mezera. U grafů je třeba uvádět jednotky. Překlepy: str. 10: *brévet*, str. 13: *discour*, *Orechionni*, str. 27: *distunguer*, str. 28: *postéorisation*, str. 32: *Mitterand*, str. 33: *éfort*, str. 42: v *Tangier*. Jméno *Jean-Marie Le Pen* je třeba v češtině skloňovat. Nevhodné formulace: str. 13: *prominentní parametr*, str. 25: *následná charakteristika*.

Závěr

I přes formulované připomínky je práce zajímavou empirickou sondou, na níž autorka prokázala schopnost aplikace teoretických poznatků, argumentace a práce s řečovým materiálem. Navrhuji – s určitými výhradami – klasifikaci známkou *výborně*.

3. 9. 2014, Tomáš Duběda